

INLEIDING

In Nederland worden kinderen op vrijwillige basis gevaccineerd tegen een aantal gevaarlijke ziekten zoals bijvoorbeeld difterie, tetanus, polio, en kinkhoest. Dit gebeurt via het RijksVaccinatie-Programma (RVP).

Sinds 1 april 2006 is er een nieuwe vaccinatie in het RVP opgenomen. Deze vaccinatie wordt op de leeftijd van 2, 3 en 9 maanden gegeven, tegelijkertijd met de DaKTP-Hib prik.

In deze brochure wordt nader in gegaan op de pneumokok, de ziekten die deze kan veroorzaken en de vaccinatie ertegen.

WAT IS DE PNEUMOKOK

De pneumokok is een bacterie die vooral bekend staat als veroorzaker van longontsteking en middenoorontsteking. Vooral jonge kinderen en ouderen zijn gevoelig voor deze bacterie. Minder bekend is dat hij ook sepsis (bloedvergiftiging) en meningitis (hersenvliesontsteking) kan veroorzaken, vooral bij kinderen tot ongeveer 5 jaar.

In Nederland krijgen jaarlijks ongeveer 240 mensen te maken met hersenvliesontsteking. Hiermee is de pneumokok de grootste veroorzaker van hersenvliesontsteking in Nederland.

WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN PNEUMOKOKKEN HERSENVLIESONTSTEKING

Gevolgen van hersenvliesontsteking door de pneumokok kunnen ernstig zijn: ongeveer 20% van de patiënten komt te overlijden. Daarnaast

houdt minimaal 20% tot 40% al dan niet blijvende restverschijnselen over. Neurologisch gezien geeft de pneumokok de meest ernstige vorm van hersenvliesontsteking ten opzichte van andere verwekkers.

Veelvoorkomende gevolgen van pneumokokken meningitis zijn gehoorproblemen of algehele doofheid, waterhoofd, epilepsie, hoofdpijn, coördinatieproblemen, motorische klachten, verlamningsverschijnselen, spasme, gedrags-, concentratie- en leerproblemen en algehele mentale achterstand.

Afhankelijk van de aard van de klachten komen deze tijdens of direct na de acute ziekteperiode, maar soms ook op latere leeftijd naar voren. Met name leer-, gedrags- en concentratieproblemen worden vaak pas gezien tegen de tijd dat het kind naar school gaat. Maar ook gehoorklachten kunnen zelfs na ongeveer 10 jaar nog optreden.

WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN PNEUMOKOKKEN BLOEDVERGIFTIGING

Een bloedvergiftiging door de pneumokok verloopt meestal erg snel en een aantal patiënten komt erdoor te overlijden. Dit gaat vaak zo snel, dat het niet meer mogelijk is om medisch in te grijpen. Binnen een paar uur kan een gezond persoon zo ziek worden, dat hij zal overlijden.

WAT DOET HET PNEUMOKOKKENVACCIN

Het pneumokokkenvaccin dat in het RVP is opgenomen, beschermt tegen met name hersenvliesontsteking en bloedvergiftiging door de

pneumokok. Tegen middenoor- en longontsteking beschermt het vaccin in de meeste gevallen niet.

HOE WERKT HET VACCIN

Alleen het stukje van de pneumokok dat voor het lichaam het teken is dat er sprake is van een pneumokok zit erin. Het lichaam reageert op dat stukje door afweer aan te maken (antilichamen) tegen de pneumokok en geheugen op te wekken. Het lichaam wordt dus in feite gefopt, want er is geen sprake van een echte, ziekteverwekkende, pneumokok.

Pneumokokken komen het lichaam binnen via de neus- en keelslijmvliezen. Mocht er later een echte pneumokok in het lichaam willen komen via deze weg, dan wordt hij herkend en zal hij de slijmvliezen van de neus- en keelholte niet kunnen passeren. Dit geldt alleen voor één van de zeven pneumokokken waartegen gevaccineerd wordt. Komt er een andere pneumokok, dan geeft het vaccin daar geen bescherming tegen.

WERKT DE VACCINATIE 100%?

De pneumokok heet officieel "*Streptococcus pneumoniae*". Deze bacterie bestaat uit meer dan 80 serotypen.

Het vaccin dat vanaf 1 april 2006 wordt gegeven beschermt tegen de zeven meest voorkomende typen van de pneumokok in Nederland. Iemand kan dus nog wel ziek worden van een (zeldzaam) ander type, ondanks de vaccinatie. Met het huidige vaccin kan ruim 80% van de pneumokokkegevallen worden voorkomen.

WAT IS HET VOOR VACCIN?

Het vaccin is een "conjugaatvaccin" (suikers gebonden aan een dragereiwit). Hierdoor wekt het vaccin geheugen op en geeft het gedurende minimaal 10 jaar bescherming aan kinderen vanaf 2 weken oud.

ANDERE PNEUMOKOKKENVACCINS

Er bestaat nog een vaccinatie tegen pneumokokken, dit is een zogenaamd polysaccharidevaccin (gebaseerd op suikers). Dit vaccin beschermt tegen 23 typen maar kent de volgende nadelen: het werkt niet bij kinderen onder de 2 jaar (de grootste risicogroep) en het wekt geen geheugen op. Daarom moet iemand opnieuw gevaccineerd worden na ongeveer 2 tot 4 jaar.

IS HET VACCIN VEILIG?

Alvorens een vaccin mag worden gegeven, wordt het uitgebreid getest in proefdieren en vervolgens in personen en beoordeeld. Hier gaan vele jaren overheen.

Als alles in orde is, wordt het vaccin uiteindelijk geregistreerd in het land waar het ontwikkeld is. Andere landen kunnen die registratie overnemen. Na de registratie blijft het vaccin streng gevolgd worden en blijven bijwerkingen geregistreerd en bewaakt worden. Dit heet post-surveillance.

Het pneumokokkenvaccin voor jonge kinderen is ontwikkeld in Amerika en is sinds 2002 geregistreerd in Nederland. Het wordt sinds die tijd al regelmatig gegeven. Bijvoorbeeld aan kinderen die geen afweer tegen de pneumokok hebben of

aan kinderen van ouders die wilden dat ze al voor 1 april ingeënt werden.

HEEFT HET VACCIN BIJWERKINGEN?

Het pneumokokkenvaccin heeft bijwerkingen, net zoals alle andere vaccins. Sommige kinderen zullen er geen last van hebben, andere wel. De bijwerkingen variëren van een rode plek en zwelling rondom de prikplek tot koorts. In zeldzame gevallen kan er een allergische reactie optreden tegen een bepaald bestanddeel in het vaccin. De bijwerkingen zijn na een paar dagen weer verdwenen.

Kinderen kunnen geen pneumokokkenmeningitis of bloedvergiftiging ontwikkelen door de vaccinatie. De ziekteverwekker, de pneumokok zit namelijk niet in het vaccin.

VOÛR 1 APRIL 2006 GEBOREN

Kinderen die voor 1 april 2006 geboren zijn worden niet via het RijksVaccinatieProgramma gevaccineerd.

Willen ouders dat hun kind wel gevaccineerd wordt, dan kunnen zij via de huisarts of kinderarts om vaccinatie vragen. Of ouders dit zelf moeten betalen, is afhankelijk van hun (aanvullende) verzekering.

VRAGEN

Heeft u nog vragen naar aanleiding van deze brochure, dan kunt u contact opnemen met de Nederlandse Meningitis Stichting. Dit kan per mail of telefonisch.

Pneumokokken vaccinatie

in het kort

2006

Informatie van de
Nederlandse Meningitis Stichting

Voor nadere informatie:

Tel.: 035-5880072 (bij spoed dag en nacht bereikbaar)

Fax: 035-5336415

E-mail: info@meningitis-stichting.nl

Website: www.meningitis-stichting.nl